Załącznik nr 1.5 do Zarządzenia Rektora UR nr 61/2025

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2026-2031

Rok akademicki 2029/2030

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	**Psychologia kliniczna i psychopatologia późnej dorosłości**
Kod przedmiotu*	
Nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Wydział Nauk o Zdrowiu i Psychologii
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Katedra Psychologii
Kierunek studiów	Psychologia
Poziom studiów	jednolite magisterskie
Profil	praktyczny
Forma studiów	stacjonarna
Rok i semestr/y studiów	rok IV, semestr 8
Rodzaj przedmiotu	przedmiot kształcenia specjalnościowego
Język wykładowy	polski
Koordynator	dr Jacek Pasternak
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	dr Jacek Pasternak

***** *-opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce*

1.1.Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	**Liczba pkt. ECTS**
8	15	30							3

1.2. Sposób realizacji zajęć

X zajęcia w formie tradycyjnej

☐ zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku): egzamin

2.WYMAGANIA WSTĘPNE

Dysponowanie wiedzą psychologiczną z obszaru psychologii ogólnej, rozwoju człowieka, psychopatologii, psychologii klinicznej dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych w zakresie przewidzianym programem studiów.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Wprowadzenie studentów w podstawowe zagadnienia i specyfikę problematyki zaburzeń funkcjonowania człowieka, ich przyczyn, objawów oraz mechanizmów przebiegu różnych form patologii psychicznej.
C2	Uzyskanie przez studentów kompetencji w zakresie samodzielnego rozpoznawania i różnicowania zaburzeń psychicznych tak, aby mogli oni jak najwcześniej uruchamiać procesy postępowania profilaktycznego czy korekcyjnego.
C3	Zapoznanie studentów z klasyfikacjami zaburzeń psychicznych ICD-11 i DSM-5-TR. Dostarczenie wiedzy o zdrowiu i zaburzeniach psychicznych, która znajduje zastosowanie w praktyce klinicznej.
C4	Wprowadzenie studentów w problematykę przeżywania aktualnego okresu życia przez osoby starsze, a także zaburzeń psychicznych i chorób somatycznych oraz podejmowania przez studentów oddziaływań terapeutycznych.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu Student:	Odniesienie do efektów kierunkowych
EK_01	w stopniu pogłębionym zna i rozumie tematykę psychologii starzenia się i starości, zaburzeń psychicznych osób w okresie późnej dorosłości, miejsce osoby starszej w rodzinie i społeczeństwie, zmiany w obrazie psychopatologicznym w przebiegu zaburzeń psychicznych w tym okresie, diagnozy, pomocy psychologicznej, i wybranych elementów terapii psychologicznej a także psychoprofilaktyki.	K_W19
EK_02	samodzielnie potrafi tworzyć rozwiązania złożonych problemów psychospołecznych i prognozować ich przebieg oraz przewidywać skutki planowanych działań w określonych obszarach praktycznych	K_U04
EK_03	potrafi komunikować się na tematy specjalistyczne, dotyczące diagnozy psychologicznej, specyfiki przeżywania swojej sytuacji przez człowieka w okresie późnej dorosłości, pomocy psychologicznej, rozumienia specyficznej, wieloaspektowej sytuacji	K_U18

	ludzi starszych, z osobami z innych specjalności w instytucjach zatrudniających psychologów.	
EK_04	potrafi profesjonalnie wspomagać system rodzinny i instytucje pomocowe w oddziaływaniach wobec osób z zaburzeniami osobowości i innymi zaburzeniami psychicznymi, neuropoznawczymi, dysfunkcjami związanymi z niepełnosprawnością fizyczną, intelektualną, chorobami przewlekłymi, uwzględniając perspektywę lęku przed śmiercią.	K_U25
EK_05	jest gotów do podejmowania działań indywidualnych i instytucjonalnych na rzecz osób doznających krzywdy i cierpienia, przemocy, mających poczucie odrzucenia, izolacji społecznej czy samotności, wykorzystuje w tym celu kompetencje zawodowe (np. interwencję kryzysową, elementy psychoterapii) i kieruje się zasadami etycznymi.	K_K10

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
1. Psychologia kliniczna i zdrowia a psychopatologia – wzajemne zależności.
2. Wprowadzenie w problematykę starzenia się i starości.
3. Psychologia starzenia się i starości jako subdyscyplina psychologii klinicznej. Starzenie się fizjologiczne i patologiczne. Teorie przystosowania się do starości. Jakość życia a orientacja temporalna oraz postrzeganie czasu u osób starszych. Poczucie osamotnienia i samotność u osób starszych.
4. Miejsce osoby starszej w rodzinie i społeczeństwie. Mądrość jako efekt pozytywnego starzenia się. Znaczenie religii w życiu osób starszych.
5. Zmiany w obrazie psychopatologicznym zaburzeń, które rozpoczęły się we wcześniejszych okresach życia. Współwystępowanie i różnicowanie zaburzeń psychicznych. Zaburzenia psychiczne w przebiegu chorób somatycznych. Zmaganie się z chorobą i cierpieniem. Doświadczanie utraty osób bliskich.
6. Psychologiczne aspekty i konsekwencje zaburzeń neuropoznawczych.
7. Przemoc wobec osób starszych.
8. Wybrane zagadnienia pomocy psychologicznej i psychoterapii osób starszych. Psychoprofilaktyka zagrożeń rozwoju zaburzeń psychicznych.

B. Problematyka ćwiczeń

Treści merytoryczne
1. Diagnoza psychologiczna osób chorych somatycznie oraz stanu psychicznego pacjenta. Diagnoza psychologiczna osób w starszym wieku.
2. Rola psychologa w leczeniu osób chorych somatycznie. Psychologiczne aspekty radzenia sobie z chorobami i ograniczeniami starości. Interwencja kryzysowa jako metoda pomocy chorym somatycznie.
3. Psychologia zaburzeń świadomości, zaburzeń otępiennych wśród osób powyżej 60 roku życia. Choroba Alzheimera jako najczęstsza postać otępienia.

4. Inne rodzaje otępienia
5. Psychologia zaburzeń psychotycznych u osób starszych.
6. Psychologia choroby afektywnej dwubiegunowej u osób w podeszłym wieku.
7. Psychologia zaburzeń depresyjnych u osób starszych.
8. Psychologia zaburzeń lękowych wśród osób starszych.
9. Psychologia zaburzeń snu wśród osób starszych.
10. Zaburzenia osobowości u osób starszych
11. Psychologia somatyzacji i zaburzeń pod postacią somatyczną osób starszych.
12. Psychologia zaburzeń adaptacyjnych i związanych ze stresem osób starszych.
13. Zaburzenia seksualne wśród osób starszych
14. Uzależnienie od alkoholu i leków wśród osób starszych.
15. Potrzeby i reakcje psychiczne na pespektywę śmierci w przebiegu choroby u osób starszych. Upływ czasu a ocena życia i postawa wobec starości.
16. Opisy przypadków.
17. Kolokwium zaliczeniowe.

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład z prezentacją multimedialną
Ćwiczenia audytoryjne (praca w grupach, wykonywanie zadań, prezentacje)

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	egzamin, kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć	w, ćw
EK_02	egzamin, kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć	w, ćw
EK_03	kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć	ćw
EK_04	kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć	ćw
EK_05	kolokwium, obserwacja w trakcie zajęć	ćw

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Warunki zaliczenia wykładu: obecność na zajęciach i pozytywna ocena z egzaminu (kryteria oceny poniżej).

Pozytywna ocena z egzaminu:
Ocena 5.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 93%-100% (znakomita wiedza)
ocena 4.5 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 85%-92% (bardzo dobry poziom wiedzy z drobnymi błędami)
ocena 4.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 77%-84% (dobry poziom wiedzy, z pewnymi niedociągnięciami)
ocena 3.5 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 69%-76% (zadowalająca wiedza, z niewielką liczbą błędów)
ocena 3.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 60%-68% (zadowalająca wiedza z licznymi błędami)
ocena 2.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia poniżej 60%; (niezadowalająca wiedza, liczne błędy)

Warunki zaliczenia ćwiczeń:
Pozytywna ocena z kolokwium na ćwiczeniach
Ocena 5.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 93%-100% (znakomita wiedza)
ocena 4.5 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 85%-92% (bardzo dobry poziom wiedzy z drobnymi błędami)
ocena 4.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 77%-84% (dobry poziom wiedzy, z pewnymi niedociągnięciami)
ocena 3.5 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 69%-76% (zadowalająca wiedza, z niewielką liczbą błędów)
ocena 3.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia na poziomie 60%-68% (zadowalająca wiedza z licznymi błędami)
ocena 2.0 – wykazuje znajomość treści kształcenia poniżej 60%; (niezadowalająca wiedza, liczne błędy)
2. Obecność na ćwiczeniach.
3. Pozytywna ocena z kolokwium na ćwiczeniach (skala j.w).
4. Studium przypadku.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	45
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego: - udział w konsultacjach - udział w egzaminie	 3 2
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta: - przygotowanie do egzaminu - studiowanie literatury - praca projektowa	 10 8 7
SUMA GODZIN	75
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	3

** Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.*

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	nie dotyczy
zasady i formy odbywania praktyk	nie dotyczy

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Cierpiałkowska, L. (2024). *Psychopatologia (wybrane fragmenty).* Warszawa: Scholar.

Steuden, S. (2011). Psychologia starzenia się i starości (wybrane fragmenty). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.

Izydorczyk, B., Pawełczyk, A. (red.). (2026). Psychologia kliniczna w opiece zdrowotnej. Diagnoza i terapia. Wroclaw: Edra.

Sobów, T. (2010). Praktyczna psychogeriatria: rozpoznawanie i postępowanie w zaburzeniach psychicznych u chorych w wieku podeszłym. Wrocław: Wydawnictwo Continuo

Seligman. M., Walker E., Rosenhan D. (2024).*Psychopatologia (wybrane fragmenty).* Poznań: Zysk i S-ka.

Pasternak, J., Perenc, L., Radochoński, M. (2017). *Podstawy psychopatologii dla pedagogów (wybrane fragmenty).* Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Literatura uzupełniająca:

First, M.B. (2016). *DSM-5. Podręcznik diagnozy różnicowej*. Wrocław: Edra Urban & Partner.

Zabłocka-Żytka, L., Sokolowska, E. (2016). Pomoc psychologiczna chorym somatycznie. Wybrane zagadnienia . Warszawa: Diffin.

Gałecki, P., Szulc, A. (2023). Psychiatria. Rozpoznania według ICD-11, t 1 i 2. Wrocław: Edra Urban & Partner

Gałecki P. (red) (2023). Desk Reference. Kryteria Diagnostyczne. DSM-5-TR. Wrocław: Edra Urban & Partner.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej